

ρίξη ὄπλου ἐπὶ τοῦ ὤμου. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ ταυτότης του ἐβεβαιώθη ἐκ τοῦ τραύματος τούτου, τοῦ ὁποίου διετήρησε πάντοτε τὴν ἴχνην.

Τῷ 1849 ὁ Λιβιγκστὼν ἀπεφάσισε νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν βόρειον Ἀφρικὴν. Κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐκδρομὴν μετὰ δύο τολμηρῶν ἀνδρῶν, τοῦ Murray καὶ τοῦ Oswell, ἠκολούθησε τὸν Ζουγά καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν λίμνην Νκαμί, ἀφοῦ διέτρεξε 4800 χιλιόμετρα.

Τῷ 1851 ὁ Λιβιγκστὼν εἰσδύει εἰς τὰς μὴτω διερευνηθείσας χώρας τοῦ Μεκαλοῦ, διέρχεται διὰ τῆς πρωτευούσης αὐτῶν Σαβετοάνης καὶ προχωρῶν εἰσέτι θαυμάζει τὴν φυσικὴν καλλονὴν τοῦ νέου τούτου τόπου. Πεδιᾶδες κατάφυτοι, ὑπὸ ποταμῶν καὶ ρυάκων διαρρέζουμενοι, ἔδαφος μεταλλοφόρον, κοιλάδες εὐφροῖ, ἄπειροι λίμναι, πληθυσμὸς φιλήτοχος καὶ ἐργατικὸς, παρουσιάζονται πρῶτον ἤδη εἰς τὰς ὄψεις τοῦ περιηγητοῦ.

Τοῦ λοιποῦ ὁ Λιβιγκστὼν βαδίζει ἀπὸ ἀνακαλύψεως εἰς ἀνακάλυψιν, τῷ δὲ 1852 μετὰ μυρίους κινδύνους καὶ κόπους ἀτρύτους, προχωρεῖ μέχρι τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἀφρικῆς καὶ φθάνει εἰς Ἅγιον Παῦλον τῆς Λοιάνδας, σταθμὸν πορτογαλλικόν.

Καίτοι ἔχων ζῆλον ἀιασθήτητον, ἀναγκάζεται ἑμὸς νὰ διακόψῃ τὴν πορείαν του, βαρῶς νοσήσας ἐνεκα τοῦ καμάτου, ἐπὶ μῆνας δὲ ὀλοκλήρους παλαίει κατὰ τοῦ θανάτου.

Ἡ ζωὴ εὐτυχῶς ὑπερίσχυσε καὶ ἡ υγεία ἐπικηλήθει. Μετὰ τὰς σκληρὰς ταύτας δοκιμασίας ὁ Λιβιγκστὼν οὐδὲν ὀδύως σκέπτεται ν' ἀνακηρύξῃ, πρῆγμα τοιοῦτον εἰς ἄλλα σχέδια. Ἔχων τὴν φιλοδοξίαν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ διέλθῃ τὴν ἡπειρὸν καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ πλάτος, ἐξεκίνησεν ἐκ νέου καὶ κατορθώσας τὸ ποθούμενον, ἔφθασε κατὰ τὸν Μάιον τοῦ 1856 εἰς Κιλικιανὴν πόλιν κειμένην ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην περιοδείαν ὁ Λιβιγκστὼν ἐπανέρχεται εἰς Λονδίνον, ἐπιτυχῶν πλείστας ἀνακαλύψεις καὶ συλλέξας νέας ἐπιστημονικὰς πληροφορίας. Ἀπανταχοῦ ἐπευφημεῖται, λαμβάνει δὲ μεγάλα χροστὰ μετὰλλια πρὸς τῶν γεωγραφικῶν συλλόγων τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Λονδίνου. Τὴν πρώτην ταύτην περίοδον τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξιστόρησεν ὁ Λιβιγκστὼν ἐν συγγραφῇ, ἣτις ἔτυχε γενικῆς ἐπιδοκιμασίας.

Ἀποπερατώσας τὴν γεωγραφικὴν τοῦτο μνημεῖον ἐπιχειρεῖ νέας διερευνήσεις μετὰ τῶν ὁποίων ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ τοῦ ποταμοῦ Ζαμβέζη. Ἀπροσδόκητα θεάματα παρουσιάζονται εἰς τὸν περιηγητὴν μετὰ τῶν πολυαριθμῶν διωρῶν τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, ὅστις βρέχει μίαν τῶν πλουσιωτάτων καὶ περιεργωτάτων χωρῶν τοῦ κόσμου. Ἐν τῇ γονίμῳ ταύτῃ γῇ ὁ Λιβιγκστὼν ἔπαθε μέγα δυστύχημα ἀπολέσας τὴν δυστυχῆ γυναῖκα, ἣτις ἔσχε τὸ θάρρος νὰ γίνῃ σύζυγός του.

Μεταβὰς ἐκ νέου εἰς Ἀγγλίαν, ὁ Λιβιγκστὼν σχεδιάζει τῷ 1864 νὰ ἐξερευνηθῇ τὸ μυστήριον τὸ καλύπτει τὰς πηγὰς τοῦ Ζαῖρου, ἐγκαταλείπει δὲ διὰ παντός τὸ πάτριον ἔδαφος.

Ὁ διερευνητὴς ἐξακολουθεῖ μέχρι τέλους τὰς ἀνακαλύψεις αὐτοῦ. Κατὰ τὸ τελευταῖον ταξείδιόν του, ὁ τολμηρὸς ἀνταποκριτὴς τοῦ «Κήρυκος» τῆς «Νέας Ἰόρκης», ἀποσταλὸς ἵνα μάθῃ τὰ κατ' αὐτὸν καὶ χορηγῆται αὐτῷ βοήθειαν, τὸν εὐρίσκει ἐν Οὐζζιλζί, παρὰ τὴν λίμνην Ταγκανίκαν. Ἐκεῖ προσβάλλει αὐτὸν ἀσθένεια, ἣτις καταβάλλει τὰς σωματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, ἀλλ' ὁ Λιβιγκστὼν θέλων νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον του παραβλέπει τὰ προμηνύματα ταῦτα τοῦ ἐξηντημένου σώματός του. Τῷ 1872 ὁ δόκτωρ γίνεται ἄφαντος, ἐν δὲ παρέρχεται ἔτος χωρὶς ν' ἀκουσθῇ τι περὶ αὐτοῦ, ὅτε αἴφνης διακρίθεται ἡ εἰδήσις περὶ τοῦ θανάτου του καταλυπήσασα τὴν Εὐρώπην ἅπασαν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἀπριλίου 1873 ὁ περιηγητὴς διελθὼν τὰ μετὰ τῶν Λουκσυλά καὶ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Λοβίζα κείμενα ἔλη, ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὴν πορείαν του. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ οὐδὲν εἶχε καταβληθῆ, ἀλλὰ τὸ σῶμά του εἶχεν ἐξηντηθῆ ἐκ τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς δυσεντερίας, καὶ ἐκ τῶν στερήσεων καὶ τῶν κόπων οὖς ἐπὶ δεκαοκτὼ ὅλα ἔτη ὑπέστη. Τῇ 4 Μαΐου 1873 ἐξέπνευσεν εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς Λοβίζας ἐν ἡλικίᾳ πενήτηκοντα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν, ἔχων περὶ αὐτὸν πιστοὺς τινὰς ὑπηρέτας.

Ὁ ὑποπλοίαρχος Καμερών, ὁ Μόρφου καὶ ὁ δόκτωρ Διλλὼν, ἐκδρομῶντες πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ διασῆμου περιηγητοῦ, ἀφίκοντο εἰς Ζανζιβάρην εἰς μόλις μῆνα πρὸ τῆς θανάτου του, παρέλαβον δὲ τὸ σῶμα αὐτοῦ. Τὴν 16 Ἀπριλίου 1874 τὸ σῶμα τοῦ Λιβιγκστὼνος ἀπεβιβάσθη εἰς τὸ ἀγγλικὸν ἔδαφος μετὰ ὀκτὼ ἐτῶν ἀπουσίας, μετανεχθὲν δὲ εἰς Λονδίνον ἐξητάσθη ὑπὸ τοῦ σὴρ Οὐίλλιαμ Φεργυσσῶν. Τὸ ὄστυν τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος, τὸ ὁποῖον οἱ ὀδόντες τοῦ λέοντος εἶχον συντρίψῃ πρὸ τριάκοντα ἐτῶν, ἐβεβαιώσας τὴν ταυτότητα τοῦ πολυτίμου λειψάνου.

Τὸ σάββατον, 18 Ἀπριλίου 1874, τὸ σῶμα τοῦ Λιβιγκστὼνος εὐλαβῶς μετακομισθὲν ἐν μέσῳ πλήθους πολλοῦ καὶ εὐσεβοῦς, κατατέθη εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατοικίαν, τὴν Μονὴν τοῦ Οὐεστμίνστερ.

Ὅταν ἀναλογισθῶμεν τὰς προόδους, ἃς ἡ γεωγραφία ὀφείλει εἰς τὸν Λιβιγκστὼνα, αἰσθανόμεθα ἐκπληξιν καὶ θαυμασμὸν μέγιστον. Πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχεν ἐν Ἀφρικῇ ἐπιφανὴς ἀγνωστος τριῶν ἑκατομμυρίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, εἰς τὸν ταπεινὸν δὲ ὑφάντην τῆς Γλασκώθης ἐπεφυλάττετο ἡ δόξα τοῦ νὰ διαγράψῃ τὰς ὁδοὺς τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν ἐγχωρίων, ὧν ὑπῆρξεν, οὕτως εἰπεῖν, ὁ προφήτης καὶ ὁ εὐεργέτης.